

Työvoimatoimisto tai työpörssi (työvoimatoimisto)

Rekisteritoimistossa käynnin jälkeen seuraava paikka, mihin maahanmuuttaja menee, on työvoimatoimisto (**työvoimatoimisto**).

Saapuessaan Suomeen aikomuksenaan asua maassa vakituisesti maahanmuuttaja saa heti alusta lähtien työttömän statuksen - tämän todistaa myös käytäntö. Tapaukset, joissa maahanmuuttaja saapuu maahan ja hänellä on jo työ täällä tai hän jatkaa työskentelyä omassa maassaan, ovat melko harvinaisia. Näitä tapauksia tarkastellaan erikseen.

Työttömyys vasta maahan tulleiden keskuudessa on hyvin korkea. Mikäli ei ole kielitaitoa eikä käsitystä yhteiskuntajärjestelmästä siinä maassa, missä aikoo asua, on mahdotonta toteuttaa oikeuttaan työhön heti maahan saapumisensa jälkeen. Maahanmuuttajan tilanne ei ole kuitenkaan loppuun käsitelty. Maahanmuuttaja ei jää ilman huomiota ja hänet kytketään työnhakuprosessiin heti, kun hän on käänntynyt työvoimatoimiston puoleen. Työnhakijaksi ilmoittautuminen on välttämätöntä saadakseen sosiaaliturvan työttömyysaikana eli työttömyyskorvauksen ja lisäksi mahdollistaakseen työnhaun. Työvoimatoimisto antaa lausunnon (**lausunto**) siitä, että maahanmuuttaja etsii työtä, ja lähettää sen Kansaneläkelaitokseen (**kansaneläkelaitos** - **KELA**). Ilman työvoimatoimiston lausuntoa Kela ei käsittele avustusasiasia.

Rekisteröityessään työvoimatoimistoon maahanmuuttajan on ehdottomasti esitettävä koulutodistuksensa (päättötodistukset tai muut koulutustodistukset) ja työtodistuksensa (työkirjansa). Nämä asiakirjat on käännettävä suomeksi; niitä ei välttämättä tarvitse virallisesti todistaa oikeiksi. Ilman näitä todistuksia työvoimatoimisto ei anna lausuntoa Kelaan.

Kotoutumislain (**Kotoutumislaki**) hyväksymisen jälkeen maahanmuuttajien yhteistyö työvoimatoimiston työntekijän kanssa aktivoitui ja sai uusia yhteistoimintamuotoja.

Tämä uusi käytäntö tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja tekee oman kotoutumissuunnitelman (**kotoutumissuunnitelma**) yhdessä työvoimatoimiston työntekijän kanssa. Yksityiskohtaista tietoa maahanmuuttaja saa työvoimatoimiston venäjän- tai suomenkielisistä oppaista tai tulkin/kääntäjän selvityksistä

Kotoutumissuunnitelma on henkilökohtainen ja se on voimassa kolme vuotta väestörekisteröitymisestä. Suunnitelmaan kirjataan konkreettisia toimenpiteitä: alkuvaiheessa suomen kielen ahkeraa opiskelua tai kielitaidon vahvistamista kaikilla mahdollisilla tavoilla. Kullakin kunnalla on omat resurssinsa, ja työvoimatoimiston työntekijät ovat hyvin tietoisia niistä. Tavallisesti tämä tarkoittaa erilaisia kielikursseja, mutta myös erityisesti maahanmuuttajille suunnattuja kursseja sekä muita kursseja. Tosin niissä kunnissa, missä maahanmuuttajien virta on suuri, ei ole aina mahdollisuutta toteuttaa kaikkien halukkaiden toiveita päästä näille kursseille. Työvoimatoimisto informoi kirjallisesti maahanmuuttajaa kursseista. Maahanmuuttaja jättää hakemuksensa työvoimatoimistoon, hakemus käsitellään ja valinta tapahtuu ottamalla huomioon hakemuksen jättöaika ja perustelut opiskeluhalukkuudesta. Niiden kurssien lisäksi, joita työvoimatoimisto järjestää, pidetään kielikursseja kansanopistoissa ja erilaisissa kerhoissa, joita aikaisemmin maahan tulleet maahanmuuttajat ovat itse perustaneet. On olemassa myös yksityisiä opiskelumahdollisuuksia.

Neuvo: *maahanmuuttajan ei kannata odottaa, kunnes työvoimatoimisto tiedottaa asioista, vaan hänen pitää itse aktiivisesti etsiä tietoa.*

Tehdessään kotoutumissuunnitelmaa maahanmuuttaja voi itse ehdottaa konkreettisia kielen opiskelumuotoja (esimerkiksi itsenäisesti, yhdessä sukulaisten, tuttavien tai muiden kanssa), mutta lisäksi suunnitelmaan voidaan sisällyttää osallistumista suomalaiseen yhteiskunnalliseen elämään (esimerkiksi osallistumista erilaisten vapaaehtoisjärjestöjen toimintaan, käymistä erilaisissa maahanmuuttajille tarkoitetuissa kerhoissa jne.).

Kotoutumissuunnitelman toteuttamisen aikana tapahtuu luovaa yhteistyötä maahanmuuttajan ja työvoimatoimiston välillä. Maahanmuuttajalle määrätään käyntikerrat. Näiden tapaamisten aikana maahanmuuttaja voi ehdottaa korjauksia suunnitelmaan ottaen huomioon muuttuneet olosuhteet ja uudet vaatimukset. Kotoutumissuunnitelma on joustava ohjelma, mutta se tehdään siihen muotoon, että saavutettaisiin sen perustavoitteet: edistyvä kielenopiskelu, tiedonhankinta yhteiskunnasta, kulttuurista, historiasta jne. Tämän suunnitelman lopullinen tavoite on maahanmuuttajan onnistunut kotoutuminen uuteen yhteiskuntaan, siis itsenäinen riippumaton elämä tässä yhteiskunnassa. Loppujen lopuksi maahanmuuttajan kannalta kotoutumissuunnitelmaan liittyvät toimenpiteet ovat hänelle informatiivisena tukena, suuntana hänen toiminnalleen ja hänen toimintakykyään turvaavana tekijänä niinä vaikeina aikoina, kun hän alkaa elää uudessa yhteiskunnassa. Tänä aikana, kun maahanmuuttajalla ei ole mahdollisuutta ansaita itse elantonsa, hän toteuttaa kotoutumissuunnitelmaa ja siten saa oikeuden kotoutumistukeen. Se koostuu työttömyysavustuksesta ja toimeentulotuesta.

Neuvo: kotoutumissuunnitelma ei ole ohjelma, joka on mahdoton toteuttaa. Kaikki tehtävät, jotka on määrätty kotoutumissuunnitelmassa, ovat toteuttamiskelpoisia. Ei kannata pelästyä saatuaan paljon vakavaluonteista informaatiota. Kotouttamissuunnitelman tekeminen on uusi Suomen valtion ehdottama toimintamuoto maahanmuuttajan kotoutumisen onnistumiseksi. Maahanmuuttajalta itseltään odotetaan suunnitelman

laadinnassa ja sen toteuttamisessa aktiivisuutta ja aloitteellisuutta, mikä myötävaikuttaa työllistymiseen. Suunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon maahanmuuttajan ikä, terveys, siviilisääty, koulutus, työkokemus ja myös harrastukset.

Kotoutumissuunnitelmaa toteutettaessa maahanmuuttaja voi tehdä aloitteen työhausta, jos hän tuntee itsensä tarpeeksi varmaksi hankkimissaan tiedoissa.

Kolmivuotisen ajanjakson jälkeen, jos kaikki suunnitelman edellyttämät asiat on tehty ja maahanmuuttaja on edelleen työtön, jatkuu edelleen yhteistyö työvoimatoimiston kanssa sekä työnhaku. Tänä aikana maahanmuuttajan toimeentulo turvataan työttömyysavustuksella ja muilla tarvittavilla lisäavustuksilla (esimerkiksi sosiaalitoimiston kautta).

Sen jälkeen, kun maahanmuuttaja on päässyt työvoimatoimiston rekisteriin ja yhdessä toimiston työntekijän kanssa tehnyt kotoutumissuunnitelman, hän saa työttömän rekisterikortin (**työnhakijan asiakaskortti**). Tähän korttiin on merkitty seuraavan käynnin päivämäärä, tavallisesti niitä on 3 – 4 kertaa vuodessa, tarvittaessa useammin. Käyntiaikataulun rikkominen ilman hyväksyttävää syytä voi johtaa viranomaisten harkinnan jälkeen tuen menettämiseen karenssin ajaksi. Käynnin päivämäärän muuttaminen on tapahduttava etukäteen maahanmuuttajan aloitteesta. Käynnin yhteydessä on ehdottomasti oltava mukana passi ja työnhakijan asiakaskortti. Passista katsotaan maahanmuuttajan oleskelu Suomessa ja Suomesta poistumiset. Maahanmuuttajan Suomesta poistumisen aikana arkipäiviltä (**arkipäivät**), maanantaista perjantaihin, ei makseta työttömyysavustusta eikä kotoutumistukea. Haluttaessa matkustaa jonnekin on välttämätöntä ilmoittaa työvoimatoimistoon etukäteen olinpaikan osoite ja puhelin. Yhden päivän tai viikonlopun kestävästä matkasta ilmoitusta ei tarvitse tehdä.

Menettämättä avustustaan maahanmuuttajalla on oikeus kerran vuodessa olla poissa työmarkkinoiden käytöstä lyhyen ajan - kuusi päivää. Asiasta on ehdottomasti ilmoitettava työvoimatoimiston työntekijälle etukäteen ja kerrottava olinpaikan osoite ja puhelinnumero. Tänä aikana maahanmuuttaja saa olla Suomen rajojen ulkopuolella. Jos hänen ulkomailla oleskelunsa kestää enemmän kuin kuusi päivää ja tästä ei ole etukäteen sovittu työvoimatoimiston kanssa, voi käydä niin, että avustusta ei makseta ollenkaan Suomen rajojen ulkopuolella oleskellulta ajalta. Tässä kohtaa täytyy korostaa, että työvoimatoimiston työntekijä toimii voimassaolevien lakien mukaisesti. Poikkeustapaukset ovat mahdollisia, jos syyt ovat ylitsepääsemättömiä (vakava sairastuminen, läheisen kuolema jne.). Tällaiset tapaukset käsitellään erikseen. Ne täytyy kuitenkin todistaa asianmukaisilla dokumenteilla. Tällaisista tapauksista ilmoitetaan työvoimatoimistoon mahdollisimman nopeasti.

Työvoimatoimisto tekee seuraavanlaisia asioita:

- informoi ja konsultoi
- avustaa työllistymisessä
- kouluttaa
- auttaa työpaikan ja koulutuksen valinnassa.

Tarkemmin työvoimatoimiston toimintaan voi tutustua tilaamalla esitteen työministeriöstä (katso lähdeluettelo).

Neuvo: työvoimatoimistossa on hyvä käväistä vähän useammin. Tavallisesti siellä on selkeää materiaalia työpaikoista - puhutaan yksinkertaisesti vain ilmoitustaulusta, mutta siellä on myös tietoa järjestettävistä ammatti- ja kielikursseista sekä sellainen tietopankki työpaikoista, jota voi itsenäisesti tutkia kävijöiden käyttöön tarkoitettulla tietokoneella.

Maahanmuuttajatyön vuoksi työvoimatoimistossa on aina työntekijöitä, jotka osaavat englantia sekä muita kieliä ja joskus

jopa venäjää. Näillä työntekijöillä on kokemusta työskentelystä maahanmuuttajien kanssa. He yrittävät osoittaa kärsivällisyyttä ja ymmärtämystä maahanmuuttajia koskevissa asioissa. Tarvittaessa paikalle kutsutaan tulkki. Tulkki voi olla kokemusta jo omaava ja pitkään maahanmuuttajuudessa asunut ihminen, joka tuntee maahanmuuttajien ongelmat. Tavallisesti tilataan käyntiaika (**ajan varaaminen**) puhelimella.

Pienehköissä asioissa neuvoja voi antaa myös työvoimatoimiston päivystävä työntekijä, ja hänen vastaanottohuoneensa ovesa on usein ilmoitus 'päivystys' (**päivystys**). Tällöin aikaa ei tarvitse varata..

Kaikista muutoksista työllisyystilanteessanne (koulutus, työpaikan saanti tai sen menetys jne.) on ehdottomasti ajoissa ilmoitettava työvoimatoimistoon. Niiden kurssien aikana, jotka järjestetään työvoimatoimiston kautta, työnhakijan asiakaskorttiin merkityt kontrollikäynnit peruutetaan. Koulutuksen loputtua maahanmuuttaja ottaa jälleen yhteyttä työvoimatoimistoon ja hänelle määrätään seuraava käyntikerta. Osallistumalla mille tahansa ammatti- tai kielikurssille, jonka työvoimatoimisto on järjestänyt, opiskelun katsotaan olevan työttömälle työtä vastaavaa toimintaa. Siksi on välttämätöntä käydä tunneilla säännöllisesti ja niiltä poissaolo on sallittua vain hyväksyttävästä syystä, esimerkiksi sairauden vuoksi.

Neuvo: *kuriin sopeutuminen ja kunnioittava suhtautuminen olemassa olevaan järjestelmään turvaa onnistuneen yhteistyön työvoimatoimiston kanssa.*

Tässä kohdin kannattaa huomata, että Suomen kaikissa kunnissa ei ole mahdollisuutta tehdä perusteellista työtä maahanmuuttajien kanssa. Eri kunnilla on erilaisia resursseja, siksi ne eivät aina voi tyydyttää maahanmuuttajien tarpeita. Tällaisissa tapauksissa maahanmuuttajaa neuvotaan olemaan aloitteellisia ja kekseliäitä opiskelu- tai työpaikan etsinnässä.